

non vane crediderit, gratuletur. Credo hoc esse probabile, nam & nos ad confirmanda ea, quæ omnino credimus, rationes solenniter conquirere naturales. Gaudemus enim omnia, quæ sunt, cum iis, quæ à nobis creduntur, conuenire. Leontius exigit haec tamen credidisse verbo Christi, ut obedieret, domumque rediret, ut iussus erat, ceterum filium suum vivere non credidisse, quo ad à famulis sciscitatus dicit eadem hora, quæ Christus dixerat eum vivere, sanarum fuisse.

51. iam autem eo descendente, servi occurserunt ei.] Cyillus diuinae prouidentie seruos domino putar occurserunt, ut ab illis sciscitaretur, quæ hora conuulsius, ita quæ credere Christi virtus id factum est. Leon-tius, Chrysostomus, & Theophylactus valde, ut mihi videatur, probabiliter existimat seruos prius credidisse à Christo, licet absente, fusile curatum, vidisse enim non paulatim more naturæ, sed subito & momen-to temporis ex grauiusimo modo in integrum, perfec-tamque valetudinem restitutum. Itaque occurserunt redeunti Domino non solum, quod filius vivaret, sed etiam quod eius precibus, & Christi virtute vivaret gratulantes, quo caritatem eius latuam habebat.

52. Interrogabas ergo horam ab eis.] Vide quæ ver. 5. dicitur sunt.

Et dixerunt ei, quia heri hora septima reliqui cum fu-bræ.] Hora prima pomeridiana. Cana Galilææ ubi Christus erat, cum regno dixit Filius tuus vivit, viuis dicitur plus minus diffabat à Capernaum. Itaque die precedenti post meridiem inde profectus regulus die altero peruenit Capernaum, quo appropinquati serui occurserunt. Notat Ammonius admirabilem efficacitatem esse fidem, quæ Christianum cooperatorem habet. Vno die regulum credidisse, altero die efficiisse vidisse fidei.

53. Et credidisti ipse, & dominus tota.] Quid? an non ante crediderat? De ea re versi 40. & 50. disputationis. Qui putant autem, aut omnino non credidisse, ut Leontius, exponunt nunc credidisse, id est credere capitulo. Qui autem imperfete credidisse ante, ut Chrysostomus, & alii, quos illic nominauimus, interpretantur, credidisse non omnino, atque perfecte. Quietiam ante omnino, perfecte que credidisse, ut Ammonius, D & Cyrillus, interpretari possunt perfectius etiam non credidisse. Nam & vera, perfectaque fides augeri, perfectior que fieri potest. Veram habebant Apolito-fidem postea, dicebant tamen Domine adage novum fidem, Luc. 17. 5. Veram ille fidei habebat qui lacrymas exclamabat, Credo Domine, adiutor in tribulacionem meam. Mar. 9. 24. Adnotauimus cap. 2. 11. & alii nonnulli.

CAPVT V.

DOCT. hac erat dies festus Iudeorum, & ascendit Iesus Iero-solymam. 2. Est autem Iero-solymus Probatapiscina quæ cognominatur Hebraicæ Bethsäida, quinque porticus habens. 3. In his tacabat multitudine magna languentium, cœorum, claudorum, aridorum expectantium aquæ motum. 4. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam: & monobatur aqua. Et qui prior descendebat in piscinam posset motionem aquæ sanus fierat à quinque detinente infirmis. 5. Erat autem quidam homo ibi trigesima & octo annos habens in infirmitate sua. 6. Hunc cum vidisset Iesus iacentem, & cognovisset quia tam muli tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? 7. Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam: dum venio enim ego, aliis ante me descendit. 8. Dicit ei Iesus: Surge, tolle græbatum tuum, & ambula: 9. Et statim sanus factus est homo ille: & suffulit græbatum suum, & ambulabat. Erat autem fabbatum in die illo. 10. Dicebant ergo Iudei illi, qui sanitatem fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere græbatum tuum. 11. Respondit ei: Quis me sanum fecit illi? dicit: Tolle græbatum tuum, & ambula: 12. Interrogauerunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle græbatum tuum, & ambula? 13. Is autem, qui sanus fuerat effectus, nequibus quiesceret, Iesus enim declinavit turba constituta in loco. 14. Postea inueniens eum Iesus in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus

A liis locis visitarum in factis litteris esse, ut quod augeatur, ita fieri dicatur, ut si factum ante non fuisse. Sic enim ibi discipuli viso illo miraculo mutata in vinum primum aquæ dicuntur in Christum credidisse, cum ante in fieri dicimus eum viue credenter, quia magis per se & iusque crederent. Domus eius tota credidit, quia, vienguit Leontius, videbant patrem familias aspergenter attestari illo ipso momento temporis, quo febris adolescentem reliquerat, Christus sibi dixisse Filiu tuu vivit, & non poterat testimonio patris familiæ non credere. Non est bonus pater familiæ, qui familiam totam suam ad fidem, Ecclesiastique non adducit. De hac enim postissimum te D. Paulus loquebarum, cum dixit, Sicut autem suorum, & maxime donis eorum curam non habet, fidem negavit, & est infidelis deo. 1. Tim. 5. Lydia illa mulier non concensit baptizari ipsa, omnem quoque dominum suum baptizari voluit. Act. 16. 14. 15. Quod idem custos ille carcoris fecit ibidem ver. 33. & Crispus archityphonagoggus Act. 18. Nequidem intelligo quomodo haberi Catholicæ veliat, qui in Heresi multis aunc locis, cum ipsi se Catholicos prefisanos, famulatur, non solum votum & liberos, sed etiam famulos, quos nulla necessitudine naturæ coguntur retinere, hereticos habent.

54. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cum veniret à Iudea in Galilæam.] Non dicit simpliciter hoc secundum fuisse signum ex omnibus, qui fecit Christus. Nam postquam primum illud fecit in Cana Galilææ, ca. 2. 11. multa alia fecerat Iero-solymæ, cum dies festus ageretur, eodem c. ver. 22. sed dicit ex iis, quæ in Galilæa fecit, hoc fuisse secundum. Nec hoc ipsum absoluere dicit, nā alia etiam propter hoc, & illud primum fortasse fecerat, sex etiæ quæ rediens ludas in Galilæa fecerat, hoc fuisse secundum. Nā & primum illud, quo aqua in vinum mutauit, cum ex Iudea in Galilæa rediuerit, fecit, c. 2. 1. Ac cur potius Euagelista ea in tacu-enumerauit, quæ rediens à Iudea in Galilæam fecerit Christus? Sunt qui video fecisse ppter, quæ ea fuisse ab aliis prætermiscent, commemorate. Mihil alia videtur fuisse ratio, quod voluerit declarare, quomodo Christus, quoties ex Iudea in Galilæa redibat, maior quodammodo, & illius prior. Sic redire Christus à templo, à concione, à die festi feriæores docebant. Hoc magis probo, quod Chrysostomus, Theophylact. & Eust. dicunt, propterea hæc duo miracula, numerus, quia illo vtrōq; docere voluit Galilæos inferiores, q̄ Samaritanos & Iudeos, qui vno iam & altero miraculo apud ipsos factò credidissent, cum Samaritani credidissent omnes nullo viso miraculo.

IN IOAN. CAP. V.

factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. 15. Abiit ille homo, & nunc ianuit Iudeis quia Iesus esset, qui fecit eum sanum. 16. Propterea persequabantur Iudei Iesum, quia hoc faciebat in sabbato. 17. Iesus autem respondit eis: Pater meus vnde modo operatur, & ego operor. 18. Propterea ergo magis quarebant eum Iudei interficere: quia non solum soluebat sabbatum, sed & patrem suum dicebas Deus, equalis se faciens Deo. Respondit itaque Iesus, & dixit eis: 19. Amen, amen dico vobis: non potest Filius à se facere quicquam nisi quod viderit Patrem facientem: quæcumque enim ille fecerit, haec & Filius similiter fecit. 20. Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse fecit: & majora haec demonstrabit ei opera, ut vos mireremur. 21. Scite-nim Pater faciliter mortuos, & crucifixus sic & Filius, quos vult, crucifix. 22. Neque enim Pater iudicat quæquam: sed omne iudicium dedit Filio, 23. & omnes honorificant Filium, sicut honorificant Patrem: qui non ho-norificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum. 24. Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam aeternam, & in iudicium non venti, sed in transitu a morte in vitam. 25. Amen, amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei: & qui audi-ent, resurrecent. 26. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso: sic dedit & Filiu habere vitam in semetipso. 27. & potest aliam dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est. 28. Nolite mirari huc, quia venit hora, in qua o-mnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei: 29. & procedent qui bona fecerant, in resurrectionem vite & qui vero mala egnerunt, in resurrectionem iudicii. 30. Non possum ego a meipso facere quidquam. Scit eu-dio, iudice: & iudicium meum in semetipso: quia non quaro voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. 31. Siego testimonium perlibuo de meipso, testimonium meum non est verum. 32. Alius est, qui testimoniorum perlibet de me: & scio quia verum est testimonium quod perlibet de me. 33. Vos misilis ad Ioannem: & testi-monium perlibuit veritatem. 34. Ego autem non ab homine testimonium accipio: sed haec dico ut vos salvi sitis. 35. Alleluia lucernæ ardentes, & lucens. Vos autem valueris ad horam exultare in luce eius. 36. Ego autem habeo testimonium maius Ioanne. Opera enim, quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea ipsa opera, quæ ego facio, testimoniū perlibent de me quæ Pater misit me. 37. & qui misit me Pater, ipse testimonium perlibuit de me: neque vocem eius unquam audiui, neque spectum eius vidi. 38. & verbum eius non habet in vobis manens: quia 17. & 17. quem misit ille, huic vos non creditis. 39. Scrutinium Scripturarum, quia vos putatis in ipso vitam aeternam habe-re: & si sunt, que testimonium perlibet de me. 40. & non vultis venire de me ut vitam habeatis. 41. Clari-tatem ab hominibus non accipio. 42. Sed cognosco vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis. 43. Ego veni in nomine Patris mei, & non accipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. 44. Quomodo vos 3. & potestis credere, qui gloriam ab iniunctis accipitis: & gloriam, quæ a solo Deo est, non queritis. 45. Nolite putare quia ego accusatur sim vos apud Patrem, est qui accusat vos Moyes, in quo vos liberatis. 46. Scit enim crederetis Moysi, crederetis forsan & mihi: de me enim ille scriptus est. 47. Si autem illius littera non creditis: quoniam de veritate mei creditis?

IN CAP VT V.

Qui hic fuerit dies festus Iudeorum.] Magna nos Iudei molesta, contentionemque libet, asper, si vel unum celebrasse, illud de quo Ioannes agit ca. 2. 15. Iudei festus, declarasset. Inter omnes enim & antiquos, & nos de hæc interpres disceptant. Hoc inter omnes ferre contentum, vnum ex tribus illis fuisse, quibus inebatur lex omnes mares coram Domino aperte, id est in templum venire, Pascha, Pæcofeste, & Sonopægia, id est festo sacerdotum, quod inserviente hyeme celebratur, Exod. 13. 14. 15. & Deut. 16. Ita enim Ioannes hoc narrat, quia ratione reddit, cut Christus Ierosolymam ascenderit, npe quia vnum ex tribus illis diebus erat, quibus omnes mares ascenderent debabant. Recitentes quidam interpretes hoc vtili-mam festam fuisse purat, de quo hoc loco Ioannes agit: leui meo iudicio cōiectura. Alij festum Pascha fu-illid dicunt, habentque graues anctum Irenæi lib. 2. c. 39. solum opinor inter antiquos, & minoris in hac re, quam in aliis auctoritatibus, & fidei. Notum enim de Christi aetate, ac prædictione eius est error, sentit idé Rupertus, sed hunc non soleo cum illis antiquissimum numerare. Habent tamen rationes minime leues. Pri-mum, quod c. 25. Christus significauerit quatuor vrsus, quæ ad messem menses superesse, id autem dixerat primo iam pascha celebrato cap. 2. 15, hoc igitur fuisse secundum, quo tempore initium messem erat. Deinde quod necell' sic Christus, postquam bap-tizatus, quæter celebrasse Pascha cum tres annos, & menses aliquot ex Danielis cap. 9. 26. vaticinio prædicauerit, & in ultimo Pascha predicando finem fecerit. Si autem hoc loco Pascha non fuisse, Inq; cum dicit, eras die festum Iudeorum, perinde est, ac si dicat, agebarat dies quidam festum Iudeorum: non agebarat dies illæ festus, ita q̄ iugis. Præterea cum Ioannes dicit, post haec, ut non significet statim post ea, quæ extremo capite 4. narraverat, accidisse, certe significat non multo post accidisse. Illa autem acciderant statim post primum Pascha, ut constat ex tota Ioannis narratione, à capite 2. 15. vñq; ad hunc locum

locum hoc ergo accidit primo Iudaeorum festo, quod Aetas in historiæ legationis fuit, & Tacitus lib. 21. excepio copioſissimum profluxisse. Piscina dicitur non opifices haberet, sed quod similia eret flagno, ubi illæ pices solent, ut multi norauerunt. Grace dicitur εὐαγγέλιος, quasi natatoria, ut alii loci solet nomen idem viterbe noster interpres, vt cap. 9. 7. 11. atque ita hoc ipso loco in veteri ante Hieronymum versione cœderimus post baptismum quartus Christum Pascha fecerit, necepsit non est, vt id Ioannes explicaret nec enim id ageret, ut Christi annos numeraret. Quod autem Ioannes dicit fuisse diem festum Indorum, propriez dixit, ut supra indicauimus, vibrationem redderet, ut Christus Ierosolymam rediret, præterea cum non multis ante diebus inde veniret. Redit nimis quia dies etat Indorum festus, qui proxime post Pascha sequeatur, quo omnes menses in templum ire oportebat, Ex. 23. 15. & Deuteronomio 16. 16.

2. Ubi autem Ierusalem probati apiscunt, qua cognomina: Hebrei Bebeda, quinque portas habent.] Aliud à Christo factum miraculum, narrare vole, ut loci describit. Duplex Grace huius loci est. Theophylactus & videtur Chylo & Cyrilus videotur legiſſe εὐαγγέλιον κατεψήσας, probatica pifcina. Theodosius quo Mopisest & Ammonius ita in Graeca Catenam videbunt interpretari, qualis modis gentes coniungunt enim duo hec verba εὐαγγέλιον κατεψήσας, quoniam in contextu eorum Greci alteri lectio, eodem modo Hieronymus in locis Hebraicis, & alii auctores Latinis legunt, & Theophilus Antiochenus lib. 4. allegor. Codices omnes Graeci, quoq; eadē viderim, uno excepto Romano Theophylactus legunt εἰς τὸν ἵριν ιεροποιίου εἰς τὸν θεραπευτικὸν, etiæ autem Ierosolymis in probatica, aut ad probaticam, aut iuxta probaticam piscina. Confluit multo manus scriptos antiquos codices, in primisque Vaticaniū illum vetustissimum, & correctissimum maiuscula scriptum litteris, toro 30. o. celebratissimum, omnes ita legebant. Vt inquit modo legamus, sensus est idem Si legamus εἰς τὸν εὐαγγέλιον in probatica aliquid necessario suauidetur est, quod cum ad eum probatica conueniat. Nam qui in tertio calu cōiuncte legunt εἰς τὸν ἵριν ιεροποιίου εἰς τὸν θεραπευτικὸν, etiæ Ierosolymis in probatica piscina, sub locis, qui Hebrei dicitur Betheda, vnde mihi videbunt verbis inferre. Substantius igitur illius ad eum probatica intelligentem est. Sant qui intellegunt εἰς τὸν forum, aut platea, quasi dicat, est in platea probatica, id est in foro pecunie piscina quedam, que Hebrei dicitur Betheda. Placeret mihi tentare, licet minime boni auctoris sit, si probateretur aliquam Ierosolymis fuisse plateam, que probatica vocaretur, sed nulius eius rei vestigium invenio. Credo igitur intelligendus esse non men νῶν porta. Et enim poterit quædam viris, que Hebrei εἴσησθε πόρτα γέγε, & Grace εἴσησθε πέραν καταλαβεῖν, portula vocabatur, 2. Eide 3. 32. sive quod ea porta erat, quæ immolandrantur, inferrentur, quod tempore vi. ina esset, sive quod per ea exirebant emittentes in pastum. Quem enim Grace εἴσησθε dicuntur. Si legamus εἰς τὸν ἵριν ιεροποιίου εὐαγγέλιον, etiæ Ierosolyma probatis apiscunt, id est tenet. Vero simile enim est non solum portam, sed piscinam etiam ipsam, quia ad probaticam portantur, probaricam etiam fuisse. Non quod ibi quarant pecora, ut nonnulli putant, aut quod ibi homelande congregantur oves, aut ibi eum interficiat lacrimis laquarent, ut plerique anchoras extimant. Autemius. Theodosius Mopisest Hieronymus, Theophylactus & Euhyman, in eplo enim ipso fuit magis quam erat copia, non solum in manzene, & coquili, sed etiam in fonte, quæ scilicet Ari-

Patriciani
codicis le-
cta.
M. 16.

gantur. Angelus enim Domini descendens se undum tempus in piscinam. Graecæ, εἴσησθε certis, & opportunitate temporis, incertum quibus. Sunt qui putent omnibus precipitis Iudeorum fuisse id accidisse. Alii in feste tantum Pascha. Alii in feste Pentecostes, & videtur Ammonius aqua ita Cyillus sentit, & videtur Ambrofius in lib. de iis, qui mysterioris initia, tunc ca. 4. certe vnuū tārum singulis annis cursum fuisse. Probabilissima in re incerta mihi videtur Enympij sententia, incertum fuisse tempus, quanto de censu sunt angelos erat, & sepe singulis annis descendisse. Nā & verba hoc p̄t̄ se ferunt, & si constitutum fuisse, quod tempore defecutus angelus erat, non fuisse, sed reliquo temporeibus tanq; ægitorum multitudine expectant angeli descendens, quæcum semper fuisse indicat. Descendebat igitur certus temporibus angelus ignotus hominibus, non Deo. Deus enim quo tempore expedire judicabat, ut aliquis sanaret, mitibat angelum. Cur autem non semper descendere rationem hæc Chylo reddit, ne, si semper id fieret, naturali aquæ vt curationes fieri videbantur. De cō angelo multa queri solent, an verus fuerit angelus, bonus, an malus, quis fuerit, quomodo descendere, ita ut videbatur, an ita videntur videbantur, & quæ denique, & Deo mittebatur, cum posset effere, vt sine angelō aqua sanaret. Hebrei opiniō fuit, de qua R. Moyse in More mentionē facit, angelos vocari virtutes omnes Dei, quib; aliquid supra naturam fuit. Iraque extimari posset angelum vocatum fuisse eum, à quo aqua illa piscina mouebatur, licet non ab angelō vito, sed a sola Dei virtute moueretur, nisi Euangelista non vulgi, sed ita ipsius opinione loquens angelum appellat. Quo auctore dubitandum non est verum angelum fuisse. Nihil magis dubitandum fuisse bonum. Nec enim soler Deus ad procurandam salutem hominū malos angelos mittere. Quis angelus, fuerit incertum, nec eorum proba iudicium, quia non disputant, aut diffiniunt fuisse Raphaēlem, quem ad sanandum Tobiam missum legamus, quod & iste ad sanandum

Tob. 11. 8

mills fuisse, & nomine ipsum Raphaēl medicum fuisse. A naturaliter datum fuisse. Si enim naturaliter fuisse, & cuius officium sanare est. Nec enim credidū est. Deo vnum tantum Angelum vna in re ministriare, cum omnes sint administratori spiritu in ministerio miseri propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, & milia milia ministrant ei, & decet centena milia assistere ei. Nemor non multos habet medicos, & existimabimus Deum vnum tantum habere. Dubium etiam est, an assumpio corpore descendere, sic ut ibi qui aderant videbantur, sed si multo probabilius non fuisse vnum, cum Euangelista non dicit agros expeditæ angelum, sed morum aquæ, quasi nō in angelū, quem non videbant, sed in aquam, quam videbant, intenti fuerint. Quo ergo modo fisci potuit angelum esse, qui mouebat aquam? Ex communī traditione, quia quicquid præter natum fieberat, per Angelū fieri credebatur. N̄ quis malit; à Deo id fuisse per revelationē declaratur. At quare descendere quid opus erat angelū, vt aqua sanaret. Facilis coniectura. Quia id curandum Tobiam, quid ad edicendum populum ab Egypto? quid ad defendendum apud Danielem populum, quid ad processum Eliam, & eius paucum? quid ad custodiendos fringulos homines angelō opus erat. Vult Deus homines per angelos gubernare, sicut in terrâ naturali gubernatione generatione corruptione causis vitium naturalibus. Cōuenienter etiam vi homines intelligere, virtute in illam aquæ non naturalē, sed diuinam fuisse. Quod minus intelleximus, nisi aliquem de celo descendenter vidissent, qui c. aquæ virtutē imprimere. Non quod angelū ipsum videbatur, sed quod ex mortu subito, & insolito aquæ ex alio aliquo ventienti strepitu animaduerterent angelum de celo descendere. Quemadmodum post Christi resurrectionem cum duob; illi angelis descendenter, terra motu factus est magnus, vt mulieres, quæ ad sepulcrum ibant moneretur, angelos de celo dascendisse, at aliiquid esse accidit, sicut cœlitus Matt. 2. 2.

Et movebatur aqua.] Quare vero movebatur? r̄iam, ut angelus aquæ motu defecutus fuit signum dat, Amb. li. de Spiritu sancto c. 7. & li. de iis, qui mysteriis initiantur c. 4. & li. de Sacram. c. 2. Chylo. Theoph. & Enympij hoc loco tradidere. Crede, inquit Amb. quis non fuit vacua aquæ, ideo tibi dicitum est, quia Angelus Domini descendebat secundum tempus in natationem, & mouebatur aqua, & qui primus descendisset in natationem post communionem aquæ, sanus fieberat a languore quicunque tenetatur. Hac piscina in Ierosolymis erat, in qua vnum annus sanabatur. Sed nemo arte sanabatur, quam descendebat Angelus, ut est indicum, quia descendenter Angelus, mouebatur aquæ propter incredulos. illi signum, tibi fides, illi angelus descendebat, tibi Spiritus sanctus. Tunc creaturæ movebatur, tibi Christus operatur, ipse Dominus creature. Tunc curabatur vnuū, nunc omnes sanantur, aut certe vnuū solus populus Christianus. Præter consuetudinem meam mylitum hoc loco lenam expono, quia hunc unde arbitror esse literalem. Cum dubium non sit alius cuius mysterij causa illam sanandi vim piscinæ datum fuisse. Mysterium autem illud fuisse credo, quod modo ex Chylo & Amb. differimus. Et si Theophilus Antiochenus li. 4. allegor. D. Aug. tract. in Ioann. 17. & let. de ver. Dom. 42. & cum fecerit Rupertus, & Beda, Iudaeum populum, & legem Moysen significari putat. Dicci ipsi verbis Aug. Aqua illa Iudaeum populum erat, quing. porticus lev. Quoniam enim libros scripti Moyse. Ergo aqua quoniam porticibus cingebatur, sicut ille populus lege cingebatur. Aquæ perturbatio in illo populo est Domini passio. Qui descendebat, sanabatur non nisi vnuū, qui sp̄e est vnuū. Quibuscumque ista duplicitate Domini passio, superbi sunt, nolunt defendere. Et ego, inquit, crediturus sum Deum in carne. Dicitur nam ex fauina: Domus crucifixum flagellatum in mortuis vulneratum: spatum? abit ut haec credam de Deo, indignum est. Cur loquaris, nō curias. Superbo videbat Dominus humilitas indigna, ideo a talibus longe sit sancta. Nolite extollebit, si vnuū sanari, descendere. Mirum mihi videri potest rei infelix, aquæ memorabilis nullam in profanis historiis esse mentionē: sed nobis Euangelista testimoniū satis est. Non omnia praefata auctores tradidit, & cur humis rei mentionē nullam fecerint, probabilis ratio reddi potest, quod vero simile sit, aut tempore tantum Christi, aut non multo certe ante miracula in ea piscina cepta fieri, & paulo post fieri desufficiū fugile memoria historie.

A. 4. 5. Etat

*C. vnuū
sanum fai-
natur.*

5. Erat autem homo ibi triginta octo annos habens in inferno. Quod Euangelista mortuum per trigesita annos in ueterantur fuisse dicit, non alia causa fecisse arbitros, quam ut miraculi magnitudinem declararet. Quemadmodum cum Lazarus quattuor annos fuisse dicitur c. 11. 39. Et multe illi spiritum infirmitatis annos duodecim habuisse Luc. 13. 11. Et altera illa haemorrhous, qua per annos duodecim et grotos facilius facultates suis consumperat in medicis Luc. 8. 43. Huc ergo Christus ex multis, qui in portibus piscinae iacebant, agnotis elegit, ut suam in eo sanando virtutem demonstraret. Solent enim praestans sicuti medici in diuturnis, & iam ab aliis medicis deferratis morbis suam artem ostendere. Augustinus, Cyrius, & Beda mysterium esse putant, quod quadraginta numero ponentia, & perfectio significatur. At illi non quadraginta, sed trigesita octo annos dicitur habuisse, quod perfectus fuisset, opus illi non fuisset medicus. Magis morale est, quod Chryso. & Theophylact obseruerunt, hunc & grotorum exemplum nobis patientia propositum fuisse: per annos trigesita octo perfuerat, nec desperata in qua fore, ut quando sanaretur, non esset nobis sperandum, aut ab oratione desistendum; si non continuo, quae ad Deum pertinet, impetraverimus. Eti Evangelista non dicit per tot annos ibi fuisse, sed cor annos & grotos. Qui fuerit morbus, quo agnotis ille laborabat, quia Euangelista non dicit, incertum est. Et Chryso. quidem, & Euthym. videntur existimare cecum fuisse. Propter enim non potuisse per tot annos primum se in turbatam oculum coire, quia alii aquæ motum videre poterat, ipse non poterat. Sed te quidem vera, & illi ipsi, & alijs auctores omnes paralyticum fuisse sentiantur. Leontius, Ambrofus libr. de Sacrament. c. 2. Quod probabili ex eo cœdicta colligi potest, quod in grabato faceret membrorum impotens. Et vero nonnulli etiam existimasse eidem hunc fuisse paralyticum atque illum, de quo Mattheus cap. 9. 1. agit. Leontius, Chryso. & Euthym. aut auctores sunt. Sed eam opinionem nihil opus est refutare. Ille enim non in piscina, sed in domo, ubi Christus era, sanatus est, & illi in Capharnaum, hic Ierosolymis. Ille à quaor grotabatur hominibus, qui eam viam, qua ad Christum penetrarent, non invenirent, in teatum ascenderunt; eos, disrupto illum ante Christum dimiserunt Mar. 2. 4. hic hominem non habebat, à quo in aquam, cum mobetur, coniceretur.

6. Ille cum vidisset Iesum iacentem, & cognovisset quia multum tempus habet, dicit ei, Vnde sanus fieri? Quod dicit Euangelista, Hunc cum vidisset Iesum iacentem, indicat Christum in illum potissimum veluti casu quotidiano coniuncte, miserationeque, erga illum fuisse comotum, cum iacentem vidisset, quasi in potentem membrorum hominem, & omnibus expertem auxilium. Hanc habet illud, iacentem. Non quod casu id factum sit, nihil enim nisi diuino consilio Christus faciebat, sed quia cœgeret ut homo, ita faciebat aliquando quendam, ut cau facere videretur. Quod autem addit, & cognovisset, eodem modo accipiens est. Sic enim narrat Ioannes quasi tunc primum cognovet Christus longo eum tempore eo morbo laborasse, non quod tunc primum cognoverit, sed quod ita eum aspexit, ita eum interrogauerit, ita omnia fecerit, quasi tunc primum cognovisse videretur. Potest & contrarium habere sensum, ut indicate eo verbo Euangelista volunt Christus sine indice per seipsum morbi distractum cognovisse, ideo flexum fuisse maiore erga illum, quam erga alios misericordia. Multe enim fuerunt cause, cur hunc potissimum Christus ex multis, quem curaret, elegerit, & quia in eius maxime morbo

Solus Deus open forte in maxima qui humi nos auxilius fons deitatis

Ad Rom. 3. 14. Fidei im- plora ut in qua cu- arantium ignorante fere sua culpa.

Corin. 12. 12. ap. 20. 12. 13.

ap. 20.

& pulsat, interrogatque, an sani fieri velint. Fieri etiam potest, ut hac responione paralyticus voluerit à Christo per commiserationem eblandari aliquid auxilij; non ut se sanaret, quod nondum credebat eum possifacere, sed ut sibi aliquem daret, à quo, cum aqua moueretur, in pilicinam coniceretur. Quocunque animi sensu reponerit: illud certum, quod Theophylactus adnotauit, eum licet recte ad id, quod Christus rogabat, non respondet, plus tamen responderet, quām rogabatur. Rogatus fuerat sani fieri vellet, non responderet velle, sed hominem non habere, quasi dicat, Maxime vero volo, sed nemine, qui me iuuet, habeo.

8 Surge sole grabatum tuum, & ambula.] Non dicit Vade, aut Abi in dominum tuam, sed ambula, quo magis exprimeret, quorum id illi diceret, nempe vtei ambulatione costaret vere sanarum fuisse: quod non quidem domum ibat, sed quia suis pedibus ambulando ibat, apparebat. Eodem pertinet, quod non solum surgere iubet, & ambulare, quod etiam non omnino sanus es, facere potuisse: sed etiam grabatum tollere, arque portare, quod facere non potuit, nisi non modo sanus fuisse, sed etiam vegetus, atq; robustus; quemadmodum Chryso. Leontius, Cyri. Theophylact & Euthym. adnotauerunt. Illud quoque idem Chryso. & Euthym. a commendare ad hunc locum admonuerunt, conseruandum fuisse Christo post facta à se miracula simile quidquam facere, unde miraculi veritas, ac maius citudo cōpiceretur. Cum paucis panibus multa hominum maliū satravit, fragmen in iussione colligunt, ex quibus quantum fuisse miraculum cognosci posset. Matt. 14. 16. Curatū a se leproso dixit, Vade, ostenderēs sc̄dūt, Matt. 8. 4. & Lc. 5. 14. Cum mortua pueram ad vitam reuocasset, dixit, Date illi manducare Mar. 5. 43. Cum aquam in vinum cōuertissem, iufisse ferri architrichino Iesus. 8. Denique cum alium similem paralyticum sanauisset, itidem precepisset, ut letem suum tolleret, & in dominum suum abiaret. Mar. 9. 6. Recte quoque Cyrius notat ex ipso modo, quo Christus miraculum hoc fecit, manifestum esse plus est quam hominē. Nec enim orando, ut viri aliquando sancti solent facere, sed imperando sanauisse. Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Grabatus ἀπόβαται & vocatur Græc. lepticum genus, forendo præteritum ad acentes in lectulo agnotor accommodatum.

9. Et statim sanus fatus est ille, & sūlūtū grabatum suum, & ambulabat. Singula verba miraculi magnitudinem declarat. Non solum quod dicit sanarum fuisse, quod latit erat, sed etiam quod statim sanarum, quod grabatum sūlūtū, quod ambulasse. Hoc enim cōfilio eadem verbis respat Euangelista in declarando sāc̄o miraculo, quibus Christum in principio vñi fuisse dixerat, ut indicaret, ne minimum quic̄ Christi verbum iuritus fuisse. Quasi diceret, Dicūt sāc̄um Consecutum statim euēatum declarasse quantum Christi verba efficacitatem habuissent. Et que procedunt inquit, de labiis meus non faciam irita, Psl. 88. 35. Et quomodo descendit imber, & nix de caelis & illic ultra reuerberat, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinat eam facit, & de semen serenter, & panem comedēti. Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo, non reverberat ad me in vacuum, sed faciet quaeunque volū, & prosperabit in iis ad quae misi illud I. 15. 10. 11.

Erat autē abbatur in die illo.] Erat eo die iudeorum requies hoc enim significat apgd Hebreos nomē habati. Itaq; non significat item illum fuisse sabbatum, esti re quidē vera sabbatum erat: sed ea die fuisse sabbatum, id est sabbatum fuisse celebratum. Quod propterea dicit Euangelista, ut ad narrandā ludorum cōtra Christum mūrīmationē gradum faceret. Inde, n. eos criminandi Christi factū occasionem accepisse,

Cat. preci- pris. briz. bre, quod fabri- nō fabrīas. Matt. 12. 8.

Matt. 12. 8.

Exempli exca- ob- dientia.

ab eo fuerat, quasi indicans ad verbum sibi faciendum A iudicis comprehendenderetur. Non quod illi volentem esse quidquid ille praecepisset, & nō dum tamen Christum, quinam esset, cognoscet. Vtiam nos eidem tot iam miraculis, tot iam testimonis cognito, & iis, qui eius locum tenent, tam pfecte, praecepsque obdilemus.

12. Interrogauerunt ergo eum, *Quis est ille homo, qui dixit tibi, Tolle grābatū tuū, & ambula?* Minabundi hoc videntur interrogare. Quisquis ille fuerit, qui hoc illi praecepit, non fanum, non prophetam, sed viatorēm esse legis, ac dignum p̄na: nominet, forte ut quasitum eum, atque a p̄fēnūm ex lege punitant. Notauit Theophylactus corum malignitatem, qui, cum duo paralyticus de Christo dixisset, & le fanum reddidisse, & libi dixisse, *Tolle grābatū tuū, & ambula;* quod sine cōrōne dignum era laude, quod paralyticum curauit, silencio p̄fētū: quod p̄cētū habere videbat culpe, id factant, *Quis est ille homo, qui dixit tibi, Tolle grābatū tuū?* Hoc etiā ingenium inuidit; et ea in bonis, occulat in malis eis. Quāquam si hic illis p̄tēxūs de fōfētū: quod grābatū non licet sabbato portare, illud ipsum fōfētū accusant, quod sabbato curauit, quemadmodū alia fēcētū legimus *Luc. 15. 14. 16.* Eōde pertinet, quod dicunt, *ille homo, cōtempnit enim dīctūm viderat.* Paralyticus quamvis nō dām foras credibat, plus esse quam vicinū sācum, tamē non dixerat *ille homo,* sed honorificat, *Quis me salutem fecit?* Iudei tanquam vnum de valgo non nisi hominem vocant.

13. Is autem, qui sanū fuitus effecit, ne cōfēbat, quis esset.] Minutus huius p̄fētū videtur, quod eum, à quo tantum receperisset beneficium, ignoraret; quod nō interrogauerit, quis esset, aut qui vocaretur, ve illi aliquando, quibus rebus posset gratificaretur. Sunt, qui pūcent Christum cum miraculū illud fecit corporis habitu, figuramque mirabilē, itaque cognosci non potuisse, quod paulo post sumus refutari. Potius credo Christum nunc fuisse solūm reliktūs alcubi discipulis, & intra pīcīnū porticum, ac sine testibus cum paralyticū pīnūtū colloquim illud superius habuisse, & quoque miraculo confessim subduxisse sē, ita nec ē paralyticus, nec ab aliis, qui ibi essent, aliud scilicet agentibus fuisse cognitum. Et nō tam erat tam nō vulgo, vt quoconque iter, cognosceretur. Pausa enim tātū miracula lētofōlymis fecerat superiore die Pāschē c. 2. 23. quæ, qui in pīcīnū erant, videre non potuerant.

Iesus enim declinaverat à turba cōstituta in loco. Mīor valde quibūdū placuisse verbum Grābatū sīvē non esse quod cōfētū declineat, fēdā sīvē ab sācē, quod et p̄fētū esse, quālē sensū sīcē se p̄fētū, p̄fētū apparuitū forma, ne cognoscatur. Sicut Magdalene hortulanū speciū vītū *loan. 20. 15.* & duobus discipulis eātūbū in Emmaus formē petegiū *Luc. 24. 18.* Quod mīli quid nō modo probant. Primum quia autēs omnes Grāci, Chryſostomus, Cyrillus, Theophylactus, & Euthymus interpretantur *zī. 16.* declinatur. Deinde quia nō solebar Christus alienū formā facere miracula, cum id miraculū ageret, vt sē, quis esset, ostenderet. Præterea, quia verba sequentia cum ea interpretatione non hæret. Quis enim sensū, fecit se p̄fētū turba mānente in codem loco? Quod enim quidam interpretantur vice turba sīcē p̄fētū effecit, p̄fētū mīli videtur; volebat enim cognosci, sed teneri, aut laudari nobilit. Ita q̄ cum miraculum fecit, cognosci volebat, sed f. & oī mīli, vt ostenderet se lauden, hominū nō capere, fūtū easifit, vt Chryſostomus, Theophylactus, & Euthymus exponunt; aut, vt Cyrillus putat, aufug. t. ne, quia id in sabbato fecerat,

Sic Enī
mūm an.
nos.

unit. Cyrillus autem existimat propterea hoc Euān. A ex Hebraismo ad hunc modum: *Quemadmodū Pa- Hebræi- ter semper operatur, ego etiam operor. Nā nec ille si- mu in his ne me, nec ego sine illo quicquam possimus facere, vt vecibus paulo posse declaras. Particula enim. Vt, comparatio- nem ali quando significat. Exempla ex Proverbi. mul- ta alia possumus, aut quidquid Pater operatur, & ego operor, itaque quod ego facio. Pater facit, vt apparet ex ver. 19. Sunt qui hoc nō de qualibet Dei operatio- ne, sed de ea, quā hominū salutem procurat, inter- pretantur. In tē Cæfarius, sed p̄fētū generale feni- tientia generaliter accipere.*

18. Propterea ergo magis quererant eum Iudei intertere, quia non solum solēbat abbāsum, sed partem suum dicebat Deum, equalē se faciens Deo.] Dixera Euāngelista ver. 16. quātūdū Iudeos Christū interficeret propter viola- tionē sabbati, quod minime violabat, sed vere, atq; spiritualiter obseruandū docebat, Christum perfe- quentur. Ergo significare vere quidem Iudeos pro- pter eam causam perfectos fuīs Christū, sed ramen immitiō, atque ridicule. In Grāci codicibus additū post hīc verba, *Persequebātur Iudei Iesum, & ī terrā dū- tā amēderat, & quæzabant eum intertere.* Quibus verbiis declaratur, quonodo eum perfequerentur, nō solum nimirū verbis, sed etiam manibus, & factis.

B 19. Iesu autem rīspōndit eis.] Etī sāpe docuimus re- spondendi verbum pro loqui, aut loqui incipere sim- pliceri ponit ex Hebræorum idiomate, eodemq; mo- do hoc loco accipi potest: tamē aliquanto probabi- lis est aliquid iudēos Christū ea de dīxisse, quod Euāngelista, quia necessarium non putauit, prætermi- lit. Eorum igitur verbis, accusationiō: Christum re- sequebat. Itaque si ante eum interficeret vole- bant, multe magis hoc eo audito verbo interficerē voluiss. Iusta necis caūla, si vera esset. Nam propter violatum sabbatum quenquam occidere sūtūtū nō erat. Si quis vero se, qui non esset, nō dico Deum, sed Dent. 13. 5. tantum prophetam faceret, crimen habebatur diuine læsa maiestatis, capitulū dignū pāna. Rēsē vero Iudei, quāquis hebetes, & camales, intellexerūt Christum, et alio sēnu, quam alijs sancti homines vocari solent, filium Dei appellauisse, nempe verū, legitimum, natura genitū, non adoptionis factū beneficio. I- taque meo veteri Catholici Ariani tanquam ni- mī tardos irridebant, quod hanc argumentationis consequentiam non intelligerent, quam Iudei Chri- sti hostes intellexissent. Christum verum esse Deum, si filius erat Dei, vt intelligimus ex Ambroſi, libro 2. de fide cap. 1. & ex Cyriſ libro 12. Thesauri. Notat etiam Ambroſius hēc verba Euāngelista non Iudei- rum esse. Nec enim recitat tantum, quid illi existi- manerint, sed quid re vera Christus significauerit, se Deo, cum filius eius esset, & aequalē esse. Nec enim vere filium dici posse, qui non eālēdem, atque pater natura sit. Similis locus Ioannis 10. 30. 33. vbi, cum Deum patrem suum Christus appellat, Iudei intel- lexerunt eum se ipsum Deum dicere, arque lapidare voluerunt.

C 20. Amen, amen dico vobī, non potest filius à se facere quākūm, nisi quod viderit Patrem facientem.] Primum videndum, quorū hoc dicas Christus. Haud dubiū, quin confirmare volerit, quod dixerat ver. 17. Pater meus vīque modo operatur, & ego operor, id est quidquid Pater operatur, & ego operor, & cōtra, quidquid ego operor, & Pater operatur, vt illic explicauimus. Hoc ergo confirmat, quia etiam vellet, quod velle nullo modo potest, aliud facere, quam Pat̄ facit, nequaquam posset: adeo vnum se cum Patre esse, qui fū Leo magnus in sermon. de transfiguratione inter- pretatur. Vt ergo diceret nihil se posse facere, nisi p̄ idem Pater faceret, id eo; qui cōprehenderent, quod ipse faceret, eos quod Pater faciebat reprehēdere, di- cit. Non potest filius à se facere quākūm, nisi quod viderit Patrem facientem. De quibus verbis magna quondam inter Catholicos, & Arianos cōtentio fuit, quā nobis nō ad enucleandum sensum huius loci vītū effe poterant. Obiciebat Catholicus Arianos Filium nō esse cō- qualē Patti, quando nihil posset facere, nisi quod Patti faciat etiā videtur, autēs Epiphanius aduersus Ariomanianos, Grego. Nazianz. orat. 4. de Theologia, Cyrillus lib. 6. de Trinitate, Ambroſi lib. 4. de fide c. 3. Aug. lib. 15. de Trinitate c. 4. & lib. contra ferm. Arianoſ. 1. 14. Idacius lib. contra Varimad. cap. 15. Cæfarius dialogo 3. Cui obiectio tūbū modis autēs illi, quo-

Pgal. 14. 8. & 15. 4. 5. Cum autem ipse acclūatur, exemplo partis te tueri, quia & ipse Deus erat. Quād autem dicit, *Pater meus vīque modo o- peratur, omnes autēs ad hunc modum exponunt, vīque modo, id est tātē die sabbati.* Quod enim dictum est Gene. 2. 2. & Eod. 20. 11. requiequit Deum die sabbati, quod patr̄at, non sic intelligentiā, quālē posset nihil egere. Productū enim etiam nūm in montibū fātū, & herban seruitū hominū. Et sōlēm suū orī facit super bonos & malos; & plātū super iūlos, & iniūs. Sed cōfētū tātē quātū generibū rerū ef- formādū, quemadmodū sex ante diebus fecerat. In hanc cōtentio Origenes homēs in Numer. Ambr. lib. v. in Luc. 13. Angult. hoc loco, & lib. 4. de Genet. ad litteram c. 18. & 12. & lib. contra Admantum c. 2. & autōr̄ lib. de mirabilib. sacra scriptura libr. 1. cap. 1. Gaudientius tract. 8. in Exod. Cyril. Chryſost. Beda, Theophylact. Euthym. Cæfarius dialogo 1. & Ruper- tū in comment. Credibile est in alia hoc etiam Iudeos Christū dīxisse non licet quidquid in sabbato agere, cum Deus ipse die sabbati quicquid est. Christum vīo peruerēt eorum intelligentiam corrigit volu- ille, Deum etiamnū operari, leque cum illo operari debere. Se Patti sp̄cētū est, fine quā nihil posse facere: per se omnia facētū, per se etiam omnia guber- nari, quemadmodū Cyrillus, & Augustinus ex- pli-cant. Vera hēc iunt, sed mihi Leōtius, & Theodo- res Mopstet. acnēm videntur tetigisse, perinde in- terpetantur, ac si Christus dīxisse, nullum Pat̄ i. nūl- lam sibi ad agēdū tempus esse p̄scriptum. Omnes homines, resque omnes illas tua constituta habere tempora, quibus agere, atque quietescere: Deo non esse datam legem, posse pro suo arbitrio, quando cōnque velit, agere. Dominum sabbati, dominum temporis, dominum omnū rerum esse: à nulla re pendere, nūl- lateneri legē. Hoc est ī agēdū vīque modo, id est quo- ries vīl, & q̄ adocūn que vult, sine termino, sine pre- fēctū, *vīl vīl.* id dicitur H. brāz. Videret etiam mihi hoc modo ientitia resolui posse, quousque Pater meus operatur, & ego similiter operer mecess̄ est; aut

Catholico- ri, & Ari- norum de hoc loco dispu-atio-

Quos modo nominauimus, responderunt, que totidem A trem facientem? In eo enim verbo habebant Ariani, sunt huius loci explicaciones. Alij in verbo videtur, alijs in verbo patet; alij in verbo facere vim esse putantes; Epiphanios, & Cæstius in verbo Viderit respondent non posse sensum esse, Filium nihil posse facere, nisi quod ante viderit Patrem facientem. Quinvero mundum fecisse, quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: tamen non videtur ante Patrem mundum facientem, quia mundus alius non est. Necesse igitur est, videntur sit Patrem, & Filium unum semper, & idem facere, neque posse res facere diueras, cum natura, & voluntate item sint. Gregorius vero Nazianzenus, & Cyillus in verbo post' vim huius sententias habet esse putauerunt. Dixerunt ergo non qualemcumque, sed diuinam etiam potentiam significare, sensum esse, non posse, non solu' non licere, non solum nolle, non solum natura vis, sed ne diuinum quidem potest fieri posse, ut quidquid alius Filius faciat, quam quod viderit Patrem facientem. Quadam enim esse, que ne Deo quidem ipse facere posset, quia si posset, omnipotens non esset, vt ait Augustinus, sic dixit Diuus Paulus impossibile est mentis Deum, & negare se ipsum non posse. Hinc ergo colligimus Chrysostomum esse Deum. Nam si Deus non esset, posset profecto a liquido facere, quod Deus facere non posset, posset pescare, posset mentiri, posset se ipsum negare. Quod illi non solum impie, sed imprudenter etiam, & parvus causa concedebant, vt dicitur ex Alexander Episcopo Alexandrinus in epistola ad omnes Episcopos, ex Athanasio in libro de Synodus, ex Concilio Niceno in epistola ad Ecclesiam Alexandrinam, quam legimus apud Socratem lib. i. histor. Eccl. cap. 6. ex Cyillo lib. 3. Thesauri cap. 2. ex Sozomeno lib. i. cap. 14. ex Theodor. lib. i. histor. Eccl. cap. 9. non solum inquam impie, sed imprudenter etiam, & incaute. Nec enim animaduertebatur hac ratione se non modo nostram, sed etiam ipsorum religionem funditus euertere. Sic enim peccare Christus potuit, mentiri potuit; si mentiri potuit, omnis profus & nositra, & ipsorum religio concidit, quia hoc una nimirum basi, quod quidquid nobis a Christo traditum est, non possum non esse verum. Ambrosius, Augustinus, & Idacius habebant in verbis oportendi, quod dicebant non posse veram, & propriam actionem significare; multa enim fecisse Filium, que nunquam eadem Patrem facientem videntur. Quando enim videtur nascentem Patrem: quando humantur naturam: quando patientem: quando morientem: quando resurgentem: atque hec omnia fecisse Filium. Necesse igitur esse vel verbum illud facienti non externam significare actionem, sed consensum, & voluntatem. Itaque sensum esse, Filium non posse facere quicquam, nisi quod Patrem velle intellexerit. Facere enim Pater dicitur, quod sine per se vult, sine per alium. Poterant dicere, quod scholastici posset. Theologii subtiliter docuerunt. Patrem non solum volendo, sed vere etiam agendo fecisse, quidquid fecit Filius; fecisse tamen ut efficiente causam, non ut terminum. Filius natus est, Pater generavit; Filius naturam humanam sumpsit, Pater dedit; Filius mortuus est, Pater eum tradidit; Filius resurrexit, Pater eum suscitavit. Itaque in omnibus his rebus eadem a Patre, & Filio actio edita est: sed propter Filius non Pater genitus, incarnatus, mortuus, suscitatus esse dicitur, quia haec nomina non solum actiones, sed etiam terminos significant, qui Filio propter personam distinctionem, que terminus est, non Patri conueniunt. Vere haec omnia dicta sunt: sed quod cur non dicit, non posset Filius a se facere quicquam, nisi quod facit Pater: cur potius dixit, nisi quod viderit Pa-

D. Aug. 21. ad iust. 25. & 26. eam. Pauli. e. ad Heb. 6. 1. ad Tim. 2. 15.

Pater vero fecit quidquid filius fecit.

1. Ioann. 4. 9. ad Rom. 9. 32. Ad 17. 31. ad Eph. 2. 10.

Sup. 2. 1. 2. 10. 3. 1. 10. 4. 9. ad Rom. 9. 32. Ad 17. 31. ad Eph. 2. 10.

Quaeunque enim illi fecerit, haec & Filius similiter fecit.

Ex his quae modo diximus, intelligitur non esse sensum Filium quasi Patrem suum emulanten facere, que ipsum prius facientem viderit: sed nihil facere nisi quod velle, facere que Patrem noverit. Particula ergo illa similiter non imitationem, sed naturam, voluntatis, & actionum unitatem consensum que significat. Similiter facete est eadem potentia, eadem auctoritate facere, ut recte Gregor. Nazian. orat. 2. de Filio explicavit. Obseruant autem Leonius non dixisse similiiter, Quaeunque Pater fecit, haec & Fi-

Ilius facit, sed addidisse, similiter, ut doceret non solum eadem opera, sed eodem modo, eadem auctoritate facere.

20. *Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei, que ipso facit.* [Opportune Elias Cretenis in orationem Gregorij Naz. 4. de Theologia, Seuerus Antiochenus, Cæstius, quo paulo ante citabamus, mouentur, Chrysostomus hic tanquam hominem loquitur propterea verbis vii ad magistrum, & discipulum accommodatis. Nam de Patre dicere, *omnia demonstrat*, de saeumento ipso, *nisi quod viderit Patrem facientem*, eademq; sensu videntur Chrysostomus, Theophylactus, & Euthymius interplexi. Quoniam ego quidem verbum *seu omnia demonstrat*, non existimo hoc loco accipi pro docete, aut ostendere, sed pro facere, dare, impari, sensumque hunc est: Pater est Filius potestatem omnia faciendi, aut Pater omnia opera sua cum Filio communica, ut Act. 9. 16. Ego enim ostendam illi, quantum portare est pro nomine meo pati. Non enim ostendit docendo, sed agendo, id est, pericula illi obstante, & gratiam illi patientia largiendo, & i. Regum 14. 12. *Africende ad nos, & ostendemus vobis rem, id est, faciemus, & Exodii 33. 19. Ego ostendam omne bonum tibi*, id est, dabo, Pial. 4. 6. *Qui ostendit nobis bonas: & I. f. 5. Ostendisti populo tuo dura, & P. 70. 20. quantum ostendisti mihi tribulationes multas, & malas.* Propterea non dicit, demonstrat, sed demonstrat, ut Ruperto animus adserit, quia quotidum cum illo sua opera communica. Sic facile intelligitur, quomodo amor Patris in Filium causa est significatur, quoniam omnium nisi illi demonstretur. Nec enim dubium, quin cum dicit: *Pater diligit Filium, & omnia demonstrat ei, indicet propria omnia illi demonstrare, qui cum diligat.* Nam & quidam dicunt non causam, sed signum designari, non probo. Cum ergo amor causa est significatur, cur ater Filio omnia demonstrat, non potest hoc de Christo, quatenus Deus est, intelligi, vt videntur Chrysostomus, & Cyillus intelligere. Pater est Filius, quatenus Deus est, nihil amando, sed generando demonstrat; quatenus homo auctor est, multa illi tribuit auctoritas causa, vt id posse potest dicitur, quod omne indicum dederit Filiu.

Era maiora hic demonstrabit ei opera, re vero minima. Hæc quatenus auctor est, & proper que a vobis accusatur, illius est auctoritate feci: plura, maioresque eiusdem auctoritate faciunt, ita que maiorem admirationis, & felicis accusationis materia habebitis. Videlatur ea potest fieri alludere, quia in iudicio ostensum est, quia nullam vnam maiorem demonstravit: de ea enim statim loquitur. Quandoque *Sicut enim Pater suscitat mortuos, & vivificat: sic & Filius quis vult, vivificat.* [Dubium quosdam vnde de mortuorum suscitacione agat. Augustinus & Beda putant exemplum coram ponit, quia maiorum fibi patrem demonstratur dixerat. Nullum dum mortuum suscitatur, tantum paralyticum vacua curaverat v. 9. & moribundum ex febre Reguli filium ca. 4. & aquam in vinum converterat c. 2. 9. alioque que euimodum fecerat signa. cap. 2. 13. Maiora ergo facturum indicat, quia tres postea mortuos suscitatus erat, quod multo erat maius, quam agrotos curare. Mihil, ut superius versu dixi, ad iudiciale potestatem alludebitur. Et quia proprium iudicis est ab soluere, vel damnare, hoc est vivificare, vel occidere, proponit suscitacione id est, vivificationis exemplum. Itaque suscitare hoc quidem loco non ad sola corpora, sed ad animos quoque referto. Quod enim hoc loco dicitur Filius mortuus, quoscumque vult, suscitare, & vivificare, dicitur Apocalyp. 1. 18. habere claves mortis, & inferni. Sicut in veteri testamento dicebatur vivifi-

causas duas reddit Christus, quare fibi Pater omnem iudicandi potestatem tradidit; alteram ver. 27. quia Filius bonus est, quam rationem supra expusum; alteram haec, ut omnes honorificent Filium, ut honorificant Petrum, id est, equali virtutum que honore protequantur. Quod dicit, hoc opinor, est, quia Filius, cum in forma Dei esset, exanimatus senserit formam serui accepit, & factus obediens vultus ad mortem, mortem autem crucis, ita profus, ut homo quidem extimatur.

23. *Ut omnes honorificent Filium,* sicut honorificant Patrem.] Causas duas reddit Christus, quare fibi Pater omnem iudicandi potestatem tradidit; alteram ver. 27. quia Filius bonus est, quam rationem supra expusum; alteram haec, ut omnes honorificent Filium, ut honorificant Petrum, id est, equali virtutum que honore protequantur. Quod dicit, hoc opinor, est, quia Filius, cum in forma Dei esset, exanimatus senserit formam serui accepit, & factus obediens vultus ad mortem, mortem autem crucis, ita profus, ut homo quidem extimatur.

Hoc 47.

Quandoque
Fater filie
omne iudicium dedi-
cta.